

Sygn.akt III AUa 875/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Piotr Prusinowski

Sędziowie: SO del. Sławomir Bagiński (spr.)

SA Marek Szymanowski

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 3 czerwca 2015 r. w B.

sprawy z odwołania M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o przeliczenie wysokości emerytury

na skutek apelacji wnioskodawczynie M. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 marca 2014 r. sygn. akt IV U 1942/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II i poprzedzającą go decyzję z dnia 16 września 2011 roku w ten sposób, że wysokość emerytury M. S. od dnia 1 lipca 2011 roku ustala na kwotę 1.287,53 (tysiąc dwieście osiemdziesiąt siedem 53/100) złotych przy przyjęciu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 92,12 %;

II. uchyla punkt III zaskarżonego wyroku;

III. oddala apelację w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz M. S. kwotę 142,80 (sto czterdzieści dwa 80/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt III AUa 875/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 16 września 2011 r. znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił ponownego przeliczenia emerytury M. S. z tytułu przepracowania co najmniej 30 miesięcy z uwzględnieniem nowej kwoty bazowej.

Wnioskodawczynie nie zgodziła się z decyzją i w odwołaniu wskazała, że nieprawidłowe są również poprzedzające decyzje z 8.VIII. i 24.VIII.2011 r. Żądała wyjaśnienia, dlaczego ZUS nie zastosował przeliczenia części socjalnej emerytury od dnia 1.10.2006 r., kiedy przyznano jej emeryturę po rencie. Pytała czemu ZUS nie udzielił jej

odpowiedzi na zgłoszone zastrzeżenia dotyczące przyjętych zarobków. Zdaniem odwołującej, ZUS błędnie podliczył wynagrodzenie na podstawie przedłożonych kart wynagrodzeń.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie odwołania, ponieważ wnioskodawczyni przeszła na wcześniejszą emeryturę od 1.10.2006 r. po okresie pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy i do obliczenia świadczenia przyjęto kwotę bazową obowiązującą w tym czasie.

Decyzją z 24.08.2011 r. przyznano wnioskodawczyni prawo do emerytury od 17.06.2011 r., w związku z ukończeniem 60 lat, na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Organ rentowy wskazał, że wnioskodawczyni, która osiągnęła wiek emerytalny w 2011 r. i pobierała wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 46 w zw. z art. 29 ustawy emerytalnej, nie ma prawa do ponownego obliczenia części socjalnej świadczenia tj. 24 % od nowej kwoty bazowej po przepracowaniu 30 miesięcy. Dodatkowo pozwany wyjaśnił, że wysokość wcześniejszej emerytury pozostaje bez wpływu na wysokość emerytury przyznanej w 2011 r. wg zreformowanych zasad dla osób urodzonych po 1.1.1949 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z 7 grudnia 2011 r. sygn. akt IV U 2661/11 oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji wnioskodawczyni od tego wyroku, Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 26 czerwca 2012 r. sygn. akt III AUa 263/12 uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu celowym będzie zasięgnięcie opinii biegłego z zakresu księgowości, celem wyliczenia podstawy wymiaru emerytury wcześniejszej z lat 1979-1981 z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1.04.1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent, na podstawie dowodów dotyczących wynagrodzenia (k. 220 - 235). Ocenie powinna podlegać również prawidłowość decyzji z dnia 24.08.2011 r., a dotyczącej emerytury wyliczonej na podstawie art. 25 ustawy z 17.XII.1998 r.

Sąd Apelacyjny za nietrafny uznał zarzut nieuwzględnienia przy obliczaniu części socjalnej emerytury kwoty bazowej obowiązującej w dacie złożenia wniosku z uwagi na podleganie przez 30 miesięcy ubezpieczeniu społecznemu po przyznaniu wcześniejszej emerytury. Podkreślił, że wysokość emerytury wnioskodawczyni przyznanej w 2011 r. nie jest powiązana z kwotą bazową.

Sąd Okręgowy po ponownym rozpoznaniu ustalił i zważył, co następuje:

M. S. urodziła (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z 24.11.2006 r. przyznał jej emeryturę od 1.10.2006 r. na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Do ustalenia wysokości emerytury przyjęto podstawę wymiaru renty ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru 89,99 %.

Wypłata emerytury została zawieszona z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia. Do obliczenia składnika emerytury wynoszącego 24 % przyjęto kwotę bazową obowiązującą w dniu nabycia prawa do emerytury tj. 1977,20 zł. Wypłata świadczenia została podjęta od 1.04.2009 r. Ponieważ po przyznaniu wcześniejszej emerytury wnioskodawczyni przez cały czas pracowała, kolejnymi decyzjami pozwany przeliczał świadczenie, uwzględniając staż pracy.

W czerwcu 2011 r. wnioskodawczyni złożyła w ZUS zaświadczenie Rp-7 z firmy (...) z lat 1999 - 2011. Pozwany decyzją z 15.06.2011 r. odmówił przeliczenia podstawy wymiaru emerytury, ponieważ wskaźnik przeliczeniowy z 10 kolejnych lat kalendarzowych oraz z 20 lat najkorzystniejszych był znacznie niższy od dotychczasowego 89,99 % obliczonego z lat 1979 - 1981.

W dniu 5 lipca 2011 r. wnioskodawczyni złożyła w ZUS umowę o wstępny staż pracy oraz decyzję o zmianie wynagrodzenia z lat 1971 - 1973 z Przedsiębiorstwa Państwowego (...) w O. oraz zaświadczenie o zarobkach z Przedsiębiorstwa (...) w O. za lata 1973 - 1991.

Organ rentowy decyzją z 8.08.2011 r. przeliczył emeryturę z uwzględnieniem złożonych dokumentów. Następnie decyzją z 18.08.2011 r. przeliczył staż pracy i ustalił wysokość emerytury na 1275,08 zł. Wypłata emerytury została wstrzymana w sierpniu 2011 r. w związku z kontynuowaniem zatrudnienia.

Decyzją z 24.08.2011 r. ZUS przyznał wnioskodawczyni emeryturę w związku z ukończeniem wieku emerytalnego 60 lat, na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej. Emerytura została zawieszona ponieważ była świadczeniem mniej korzystnym niż dotychczas pobierane świadczenie (...)

Wnioskodawczyni pozostawała nadal w zatrudnieniu. Wysokość emerytury została ustalona w kwocie 1244,95 zł. Podstawę obliczenia emerytury stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie. Emerytura tak obliczona stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

Mając na uwadze wytyczne Sądu Apelacyjnego oraz podtrzymywane przez wnioskodawczynię zastrzeżenia do decyzji wydanych przez ZUS, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu księgowości celem ustalenia prawidłowości wyliczenia wysokości emerytury w decyzji z 24.11.2006 r., przyznającej wcześniejszą emeryturę, decyzji z 24.08.2011 r. przyznającej emeryturę w związku z ukończeniem wieku emerytalnego oraz decyzji z 16.09.2011 r., odmawiającej przeliczenia emerytury z uwzględnieniem nowej kwoty bazowej, zobowiązując biegłą do uwzględnienia zaleceń Sądu Apelacyjnego zawartych w uzasadnieniu wyroku z 26 czerwca 2012 r. Biegła w opinii ustaliła, że prawidłowa wysokość emerytury przyznanej decyzją z 24.09.2006 r. (znak: (...)-1/15/E) to 935,96 zł, a nie 925,32 zł – jak przyjął ZUS. Natomiast wysokość emerytury przyznana decyzją z 24.08.2011 r. była prawidłowa - 1244,95 zł.

Wnioskodawczyni ponownie nie zgodziła się z ustaleniami opinii, zażądała sporządzenia opinii obejmującej cały okres pracy wnioskodawczyni oraz rozszerzenia „rozpatrzenia” sprawy do 30 września 2011 r. oraz o decyzję z 20.10.2011 r. Ponadto żądała przedstawienia wyliczenia składek emerytalnych oraz kapitału początkowego z waloryzacjami za cały okres opłacania składek od 1999 r. (k. 237, 238). Organ rentowy w piśmie z 5 lipca 2013 r. przedstawił zestawienie waloryzacji kapitału początkowego oraz składek za lata 1999 – 2010. Ustalił wartość składek w kwocie 44.593,46 zł i taka kwota została przyjęta do wyliczenia nowej emerytury. szczegółowe zestawienie waloryzacji zewidencjonowanych składek organ rentowy przedłożył 5.08.2013 r.

Nowa emerytura przyznana decyzją z 24.08.2011 r. przy przyjęciu do ustalenia wartości kapitału początkowego wskaźnika 92,12 %, wg wyliczeń biegłej, winna wynosić - 1258,48 zł. Wnioskodawczyni ponownie nie zgodziła się z wyliczeniami biegłej, przedstawiła swoje wyliczenia. Żądała prawidłowego ustalenia emerytury na starych i nowych zasadach. Jej zdaniem emerytura „kapitałowa na nowych zasadach” jest korzystniejsza. Kwestionowała również decyzje z 20.10.2011 r., przedstawiając własne wyliczenie należnych świadczeń wraz z odsetkami od lipca 2011 r. do listopada 2013 r. Wniosła również o zwrot poniesionych kosztów procesu.

Sąd Okręgowy wskazał, że 17 czerwca 2011 r. wnioskodawczyni ukończyła 60 lat, zatem nabyła prawo do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego. ZUS przyznał świadczenie decyzją z 24.VIII.2011 r. Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składki i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

W przypadku wnioskodawczyni na dzień wydania decyzji kwota składki zewidencjonowana na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 44.593,46zł

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 251,50 miesięcy

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego przy przyjęciu wskaźnika 92,12 % wynosi wg wyliczeń biegłej 271.913,98 zł, zatem emerytura od 17 czerwca 2011 r. powinna wynosić 1258,48 zł.

Z tego względu Sąd Okręgowy odwołanie uznał za zasadne.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że rozpoznał odwołanie wnioskodawczynie od decyzji z 24.08.2011 r. (...) przyznającej nową emeryturę, kierując się wytycznymi Sądu Apelacyjnego. Wskazał, że niezgoda wnioskodawczynie na ww. decyzję wynika wprost z odwołania, gdzie kwestionuje również szereg innych wcześniejszych decyzji.

Odwołanie od decyzji z 16.09.2011 r. odmawiającej przeliczenia emerytury znak: (...)zostało oddalone, ponieważ ponowne ustalenie wysokości emerytury może nastąpić po spełnieniu przesłanek z art. 110-113 ustawy emerytalnej.

Nie jest możliwe ponowne ustalenie wysokości emerytury wcześniejszej z uwzględnieniem części socjalnej od aktualnej kwoty bazowej, ponieważ pozwany zastosował nową kwotę bazową w dniu przyznania emerytury 24 listopada 2006 r. Wnioskodawczynie przebywała na rencie od 1990 r. i do ustalenia wysokości emerytury przyjęto podstawę wymiaru renty ze wwpw 83,99 %, gdzie świadczenie wyliczone było od kwoty bazowej 666,96 zł.

W decyzji z 24.09.2006 r. przyznającej emeryturę do ustalenia jej wysokości przyjęto kwotę bazową obowiązującą w październiku 2006 r. tj, 1977,20 zł. W tej sytuacji brak jest prawnych podstaw do ponownego kolejnego obliczenia części socjalnej od nowej kwoty bazowej, bez względu na czy, czy wnioskodawczynie przepracowała 30 miesięcy po przyznaniu emerytury. Mając powyższe okoliczności na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł jak w punktach I i II wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 i 2 kpc.

O kosztach procesu orzekł na mocy art. 98 k.p.c. wg spisu kosztów przedłożonych przez wnioskodawczynię.

Sąd Okręgowy wskazał też, że w trakcie procesu wnioskodawczynie kwestionowała prawidłowość pierwszej decyzji przyznającej emeryturę z 24.09.2006 r. Mając na uwadze wytyczne Sądu Apelacyjnego biegła ustaliła, że emerytura przyznana ww. decyzją była zbliżona (zamiast 935,96 zł ustalono 925,32 zł). Wnioskodawczynie nie zgodziła się z decyzjami z 8 i 18 sierpnia 2011 r. ustalającymi nową wysokość emerytury po przedłożeniu nowej dokumentacji płacowej w dniu 5 lipca 2011 r.

Nigdy w sposób formalny decyzje te nie zostały zaskarżone i zdaniem Sądu Okręgowego nie mogły być przedmiotem rozpoznania w tym procesie. Sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę że M. S. przez cały czas wypłacana jest emerytura E-1/15, jako korzystniejsza od emerytury (...)/6/.

W sytuacji, kiedy w niniejszej sprawie Sąd orzekając w granicach zaskarżonych decyzji nie może poddać kontroli wszystkich decyzji od 2006 r. w tym waloryzacyjnych, uwzględniających staż pracy, także decyzji z 8 i 18 sierpnia 2011 r. celowym było przekazanie do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zastrzeżeń wnioskodawczynie w tym zakresie, jako nowego wniosku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie kwestionował opinii biegłej ustalającej kwotę emerytury z 2006 r. W decyzji z dnia 18.08.2011 r. wysokość emerytury została ustalona w kwocie 1275,08 zł, ale – jak stwierdził Sąd Okręgowy - czy jest ona prawidłowa wykaże postępowanie w ZUS. Dopiero decyzja wydana po zakończonym postępowaniu będzie mogła zostać poddana kontroli Sądu, o ile zostanie zaskarżona przez wnioskodawczynię.

Apelację od powyższego wyroku wniosła ubezpieczona M. S.. Zaskarżyła wyrok w punktach I, II i III.

Wyrokowi zarzuciła:

- 1) naruszenie art. 25 ust. 1, 3, art. 25a ust. 1, 2 pkt.2, art. 173 - 175, art. 46 z uwzględnieniem art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych
- 2) niezgodność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

a) wysokość emerytury obliczonej zgodnie z art. 46 w powiązaniu z art. 114 ww. ustawy tj. na dotychczasowych zasadach, przy przyjęciu do wyliczeń wskaźnika wysokości podstawy obliczonego przez biegłą i ustalonego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie na posiedzeniu 23 lipca 2014 r., w wysokości: 92,12%, winna wynosić od 1 lipca 2011r. 1289,30 zł

b) wysokość emerytury obliczonej zgodnie z art. 26 w powiązaniu z art. 25, art. 25a, oraz art. 173 - 175 ww. ustawy, tj. na nowych zreformowanych zasadach, po przyjęciu do wyliczenia kapitału początkowego wskaźnika wysokości podstawy: 92,12%, obliczonego przez biegłą i ustalonego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie na posiedzeniu z 23 lipca 2014 r., winna wynosić od 1 lipca 2011r. 1382,20 zł i jest świadczeniem korzystniejszym od świadczenia obliczonego na podstawie art. 46 z uwzględnieniem art. 114 ww. ustawy;

Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wartość przedmiotu zaskarżenia określiła na kwotę 4 400.75 zł.

W uzasadnieniu - odnosząc się do rozstrzygnięcia dotyczącego decyzji z 24.08.2011 r. - wskazała, że kwota przyjęta w zaskarżonym wyroku jest zaniżona. Nieprawidłowa jest też data, od której tę emeryturę przeliczono, gdyż emeryturę przyznano od 17.06.2011 r. i od tej daty powinna być określona jej wysokość. Stwierdziła, że nieprawidłowo zwaloryzowano kapitał początkowy. Powołała się w tym względzie na wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie III AUa 1068 (bez oznaczenia daty rocznej w sygnaturze) i Sądu Okręgowego w Przemyślu III U 865/13, a także na interpelację poselską. Zdaniem skarżącej nieprawidłowo ustalono też wysokość zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie przyjętych do obliczenia emerytury. Podniosła, że nie uwzględniono składek za okres od czerwca do września 2011 r., a różnica wynosi 774,34 i dotyczy składek za wrzesień 2011 r., uwzględnionych dopiero w decyzji 2.12.2013 r. (zaskarżonej w odrębnym procesie).

Odnosząc się do rozstrzygnięcia dotyczącego decyzji z 16.09.2011 r. podała, że nie zgadza się przekazaniem sprawy do ZUS (jak w punkcie III. zaskarżonego wyroku). Wskazała m. in., że decyzja z 16.09.2011 r. jest odpowiedzią na jej odwołanie od decyzji z 8.08.2011 r. i dotyczy tej samej sprawy. Podnosiła, że odwołanie od decyzji z 16.09.2011 r. dotyczyło nie tylko zastosowania kwoty bazowej do obliczenia części socjalnej emerytury lecz także błędnych wyliczeń zawartych w decyzji z 8.08.2011 r.

Wniosła o rozszerzone rozpoznanie sprawy tj. obejmujące cały okres jej zatrudnienia do 30.09.2011 r.

W piśmie procesowym z 12.03.2015 r. wnioskodawczyni zgodziła się z opinią biegłej. Wniosła o przyjęcie do obliczenia emerytury wersji II wariantu II. Wniosła także o zasądzenie wyrównania emerytury oraz zasądzenie odsetek od 1.10.2011 r. (k. 472)

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Ustalenia Sądu Okręgowego są prawidłowe. Ostatecznie okoliczności faktyczne, w zakresie ustalonym w wyroku sądu pierwszej instancji nie były kwestionowane. Spór dotyczył kwestii prawnych.

I. Odnośnie do emerytury przyznanej na podstawie art. 24 u.e.r.f.u.s., czyli rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I. zaskarżonego wyroku - dotyczącego decyzji z 24.08.2011

Wysokość składek podana w opinii biegłej, sporządzonej w toku postępowania apelacyjnego, nie budziła ostatecznie wątpliwości stron. Sporny pozostawał sposób waloryzacji kapitału początkowego i składek oraz data, od której ustalono nową wysokość emerytury.

Nie budzi wątpliwości, że emeryturę tę przyznano od 17.06.2011 r. czyli od osiągnięcia wieku emerytalnego i ustalenie jej wysokości odnosi się do tej daty. Z tym, że przed 1.10.2011 r. wypłata emerytury podlegała zawieszeniu z uwagi na nierozwiązanie stosunku pracy (art. 103a u.e.r.f.u.s.). Z tego względu przyjęta w wyroku pierwszej instancji data

odnosi się do ewentualnej możliwości realizacji świadczenia, gdyby emerytura w wieku powszechnym była wyższa od emerytury wcześniejszej.

Kwestie waloryzacji składek regulują art. 25 i 26a u.e.r.f.u.s., przepisy tych artykułów poprzez 173 ust. 5 u.e.r.f.u.s. odnoszą się też do waloryzacji kapitału początkowego.

Zgodnie z art. 25 ust. 3-8 u.e.r.f.u.s. waloryzacja roczna składek (analogicznie kapitału początkowego) przeprowadzana jest według następującego mechanizmu,

1. Przeprowadza się ją raz w roku.
2. Waloryzację przeprowadza się w czerwcu (1 od czerwca) każdego roku.
3. Waloryzacji podlega kwota składek zewidencjonowanych na 31 stycznia roku za który przeprowadzana jest waloryzacja (powiększona o kwoty z tytułu wcześniej przeprowadzonych waloryzacji)
4. W wyniku waloryzacji stan konta nie może ulec obniżeniu.
5. Waloryzacja składek polega na pomnożeniu zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego składek przez wskaźnik waloryzacji.

Inaczej mówiąc, na przykładzie niniejszej sprawy, kwota składek zewidencjonowanych do końca 31.01.2010 r. (biorąc pod uwagę mechanizm rozliczania składek, chodzić będzie o po prostu o składki należne od przychodów uzyskanych do końca 2009 r.) podlega waloryzacji w czerwcu 2011 r. wskaźnikiem waloryzacji za 2010 r. Wskaźnik ten wynosił 103,95%. Ten mechanizm jest oczywisty i nie budzi wątpliwości. Dotyczy on także kapitału początkowego co wynika z art. 173 ust. 5a u.e.r.f.u.s.

Inaczej jest w sytuacji kwartalnej waloryzacji. Roczna waloryzacja zabezpiecza realną wartość składek i kapitału początkowego poprzez zwiększenie składek od przychodów uzyskanych, przykładowo, do końca 2009 r. wskaźnikiem waloryzacji za 2010 rok. Z tym, że operację waloryzacji przeprowadza się w 2011 roku. Gdyby nie było waloryzacji kwartalnej oznaczałoby to, że przy przyznaniu emerytury w maju ewentualna utrata wartości składek i kapitału początkowego nastąpiła by w okresie stycznia 2010 do kwietnia 2011 r. (16 miesięcy). Kapitał początkowy i składki zewidencjonowane do 31.01.2010 r nie byłyby objęte waloryzacją za wskazany wyżej okres. Niezwaloryzowane byłyby także składki zewidencjonowane po 31.01.2010 r. Natomiast osobie uzyskującej emeryturę w czerwcu 2011 r. okres braku waloryzacji obejmowałby tylko czas od stycznia do maja 2011 r. (około 5 miesięcy).

Należy przypuszczać, że zachowanie waloryzacji kwartalnej zapobiegać miało tak opisanej nierówności (uzasadnienie projektu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw <Dz.U.2004.121.1264> : „Jednocześnie dla osób przechodzących na emeryturę będzie wprowadzona waloryzacja kwartalna tak, aby stan ich konta uwzględniał przyrost przypisu składek przypadający po ostatniej waloryzacji rocznej”).

Mechanizm waloryzacji kwartalnej jest następujący.

1. Przeprowadza się ją przy ustalaniu emerytury (art. 25a ust. 1 u.e.r.f.u.s.).
2. Waloryzacja dotyczy składek zewidencjonowanych do 31 stycznia, roku za który przeprowadzana jest waloryzacja, a także składek zewidencjonowanych po 31 stycznia tego roku.
3. Liczba kwartalnych waloryzacji zależy od tego w którym kwartale przyznawana jest emerytura.
4. W art. 25a ust. 2 u.e.r.f.u.s. mówi się o ostatniej kwartalnej waloryzacji, nie określa się pierwszej kwartalnej waloryzacji. Mechanizm waloryzacji polegający na utrzymaniu realnej wartości środków pieniężnych lub praw

nominowanych w środkach pieniężnych, oznacza, że pierwszej waloryzacji należy dokonać poczynając od waloryzacji za pierwszy kwartał przypadający w roku, za który nie przeprowadzono waloryzacji.

5. W poszczególnych kwartałach waloryzacja przedstawia się następująco. Jeżeli emeryturę przyznano:

- 1) w pierwszym kwartale danego roku - waloryzacji składek dokonuje się za I, II i III kwartał poprzedniego roku;
- 2) w drugim kwartale danego roku - waloryzacji składek dokonuje się za I, II, III, i IV kwartał poprzedniego roku (nie dotyczy to sytuacji przyznania emerytury w czerwcu);
- 3) w trzecim kwartale danego roku - kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za I kwartał danego roku;
- 4) w czwartym kwartale danego roku - kwartalnej waloryzacji składek dokonuje się za I i II kwartał danego roku.

Waloryzacja kwartalna kapitału początkowego i składek zewidencjonowanych do 31 stycznia roku poprzedzającego przyznanie emerytury nie dotyczy czerwca. Wynika to z tego, że okres który nie był objęty waloryzacjami za I, II, III, IV kwartał, jak w przypadku emerytury przyznawanej w kwietniu i maju, jest już objęty waloryzacją roczną. Cel urealnienia składek, czy kapitału początkowego został już osiągnięty przez waloryzację roczną. Gdyby suma waloryzacji kwartalnych była równa waloryzacji rocznej, to emerytura przyznawana w kwietniu i maju byłaby zwaloryzowana takim samym sumarycznym wskaźnikiem jak w wyniku waloryzacji rocznej, dokonanej jednym wskaźnikiem. Taki mechanizm powinien być zapewniony, ale nie jest. W ocenie Sądu Apelacyjnego, zastosowanie waloryzacji rocznej uniemożliwia zastosowanie waloryzacji kwartalnej, ponieważ waloryzacja została dokonana - prawa wyrażone w pieniądzu zostały urealnione. Nie ma prawa do podwójnej waloryzacji. Waloryzacja roczna jest zasadą i jest dokonywana w pierwszym rzędzie, gdyż dopiero w odniesieniu do waloryzacji rocznej ustala się okresy waloryzacji kwartalnej.

Inaczej jest w sytuacji składek, które nie były objęte żadną waloryzacją roczną. W odniesieniu do okoliczności sprawy chodzi o składki zewidencjonowane po 31.01.2010 r. Wówczas składki zewidencjonowane:

- do końca kwietnia (tj. zewidencjonowane w lutym, marcu i kwietniu) podlegają waloryzacji za II kwartał,
- do końca lipca (tj. zewidencjonowane w maju, czerwcu i lipcu) podlegają waloryzacji za III kwartał,
- do końca października (tj. zewidencjonowane w sierpniu, wrześniu i październiku) podlegają waloryzacji za IV kwartał.

Taki sposób waloryzacji wynika z jej istoty, w której, jak kilkakrotnie podkreślano, chodzi o urealnienie wartości wyrażanych w pieniądzu. Zatem urealnienie składek zewidencjonowanych do końca kwietnia może być dopiero wskaźnikiem z II kwartału i tak dalej, analogicznie jak w przypadku składek waloryzowanych rocznie.

Stanowisko dotyczące niemożliwości zastosowania waloryzacji kwartalnej do kapitału początkowego i składek zewidencjonowanych do końca stycznia poprzedniego roku, w wypadku przyznawania emerytury w czerwcu danego roku potwierdzają wyroki Sądów Apelacyjnych w Krakowie (wyrok z 22.08.2012 r. III AUa 325/12, LEX nr 1216319) i Ł. (wyrok z 13.02.2013 r., III AUa 757/12, LEX nr 1282781). Sąd Apelacyjny nie podziela zatem stanowiska wyrażonego w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i P., na które powołuje się skarżąca

„Jest oczywiste, że waloryzacja kwartalna nie dotyczy osób, których emerytura zostaje ustalona w czerwcu danego roku, gdyż ich składki i kapitał na dzień 1 czerwca zostały zwaloryzowane wskaźnikiem rocznym, a więc za cały rok poprzedzający ustalenie emerytury. Osoby przechodzące na emeryturę w kwietniu lub maju danego roku, czyli w pozostałych miesiącach II kwartału, także mają zwaloryzowane składki za cały poprzedni rok, a to dzięki mechanizmowi waloryzacji kwartalnej, ponieważ w tym przypadku ostatniej waloryzacji kwartalnej dokonuje się za czwarty kwartał poprzedniego roku, a więc cały rok poprzedzający przejście na emeryturę objęty jest waloryzacją.” (wyrok SA w Łodzi zob. wyżej III AUa 757/12).

Sąd Okręgowy nie naruszył zatem przepisów regulujących kwestie waloryzacji tj. art. 25 ust. 1 i 3-8 oraz art. 25a ust. 1 i 3-5 u.e.r.f.u.s.

Prowadzi to do wniosku, że wysokość emerytury ustalona przez Sąd Okręgowy jest prawidłowa - zakładając, że kapitał początkowy powinien być ustalony na podstawie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru - 92.12%.

Sąd pierwszej instancji rozpoznawał sprawę dotyczącą przyznania emerytury decyzją z 24.08.2011 r. Nie rozpoznawał natomiast odwołania od decyzji z 20.10.2011 r., ani późniejszych. O zgodności z prawem decyzji innych niż zaskarżone nie mógł zatem rozstrzygnąć także sąd drugiej instancji.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 u.e.r.f.u.s. podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Z tego względu nie można było uwzględnić do wysokości emerytury, w decyzji przyznającej emeryturę od czerwca 2011 r., kwoty składek zewidencjonowanych po maju 2011 r.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w punkcie III wyroku.

Otwarte pozostaje natomiast zagadnienie, czy emerytura w wieku powszechnym poczynając od 1.10.2011 r. powinna być obliczona według wersji I wariantu II. opinii. Mieć należy, bowiem na względzie treść wspomnianego art. 25 ust. 1 u.e.r.f.u.s w kontekście istnienia przesłanek do zawieszenia emerytury z uwagi na nierozwiązanie stosunku pracy. Kwestii nie rozstrzyga jednak zaskarżona decyzja z 24.08.2011 r.

II. Odnośnie do emerytury wcześniejszej – czyli rozstrzygnięcia zapadłego w punkcie II. i III zaskarżonego wyroku dotyczącego decyzji z 16.09.2011 r.

Wnioskodawczyni z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego - 60 lat przysługuje emerytura na podstawie 24 u.e.r.f.u.s. obliczana zgodnie z art. 25 i 26 u.e.r.f.u.s.. Do obliczenia emerytury takiej emerytury nie ma zastosowania art. 53 u.e.r.f.u.s.. W niniejszej sprawie nie ma też zastosowania art. 183 u.e.r.f.u.s., gdyż wnioskodawczyni pobierała emeryturę na podstawie art. 29 w zw. z art. 46 u.e.r.f.u.s. Nie może być zatem mowy o przeliczeniu części socjalnej emerytury wcześniejszej przy zastosowaniu kwoty bazowej obowiązującej w dniu przyznania emerytury w wieku powszechnym. Taki pogląd w niniejszej sprawie wyraził już Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z 26.06.2012 r. Brak jest jakichkolwiek podstaw aby go kwestionować. Poza tym w niniejszej sprawie ocena prawna wyrażona uprzednio przez Sąd Apelacyjny jest wiążąca dla sądu pierwszej i drugiej instancji ponownie rozpoznających sprawę. Wynika to z art. 386 § 6 zd. 1 k.p.c.

Ostatecznie nie budziło sporu między stronami, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty, który służył do przyznania emerytury wcześniejszej powinien wynosić 92.12%.

Sąd Okręgowy uznał, że nie może ustalić wysokości emerytury wcześniejszej na podstawie tego wskaźnika „odsyłając” wnioskodawczynię ponownie do postępowania przed organem rentowym. W tym celu wydał postanowienie zawarte w punkcie III. zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny nie podziela tego stanowiska.

W tym kontekście należało dokonać ustalenia jaki był przedmiot decyzji z 16.09.2011 r. Trzeba pamiętać, że zakres rozpoznania i rozstrzygnięcia (przedmiot sporu) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tej decyzji (zob. wyrok SN z 1.09.2010 r., w sprawie III UK 15/10 (LEX 667499)). Ustalenie przedmiotu decyzji z 16.09.2011 r. wymaga bardziej szczegółowego opisu postępowania przed organem rentowym w zakresie pozostającym w związku z tą decyzją.

Dnia 5.07.2011 r. ubezpieczona złożyła wniosek o przeliczenie kapitału początkowego (nie został on rozpoznany) i podstawy wymiaru emerytury (k. 220/IV akt ZUS).

Dnia 8.08.2011 r. organ rentowy wydał decyzję o przeliczeniu wcześniejszej emerytury - ZUS uwzględnił nowy składnik wynagrodzenia. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury ustalił na 90,28%. Dla przypomnienia jest to wskaźnik, obliczony z lat, które służyły do obliczenia wskaźnika wysokości renty. Z kolei wskaźnik rentowy posłużył do obliczenia emerytury wcześniejszej. W konsekwencji decyzją z 8.08.2011 r. od 1.07.2011 r. wysokość emerytury ustalono na 1273,34 zł. W decyzji tej błędnie podano, że rozstrzyga ona o wniosku z 25.07.2011 r. zamiast 5.07.2011 r. (k. 243/IV). Decyzję tę poprawiono 18.08.2011 r. (podano prawidłową liczbę okresów składkowych - 381 w miejsce 380) i wysokość emerytury ustalono 1275,08 zł.

Wnioskodawczyni 24.08.2011 r. złożyła do organu rentowego pismo, w którym zakwestionowała stanowisko organu rentowego wyrażone w decyzji z 8.08.2011 r. Wskazała, że do obliczenia części socjalnej powinna być zastosowana nowa kwota bazowa, z uwagi na to, że obecnie przysługuje jej „emerytura powszechna”. Ponadto wnioskodawczyni zakwestionowała przyjęty przez organ rentowy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru stwierdzając, że powinien wynosić 91,93% (k. 24-28/III akt ZUS). Następnie 30.09.2011 r. wnioskodawczyni złożyła pismo, wskazując że pismo z 24.08.2011 r. jest odwołaniem od decyzji z 8.08.2011 r. o przeliczeniu emerytury. W piśmie z 30.09.2011 r. powołała się na swój wniosek z 5.07.2011 r. i załączoną do niego dokumentację (k.29/III akt ZUS).

Na skutek tego organ rentowy wydał decyzję z 16.09.2011 r. W decyzji tej odmówił przeliczenia emerytury „po rozpatrzeniu wniosku z 24.08.2011 r.”. W uzasadnieniu podał, że decyzja została wydana na podstawie art. 109-113 u.e.r.f.u.s. Organ rentowy szczegółowo odwołał się do treści art. 110 ust. 1 i 2, 111 i 112 wskazując kiedy zachodzi prawna możliwość przeliczenia świadczeń. Uzasadnił też, że brak jest przepisu zezwalającego na ponowne obliczenie części socjalnej świadczenia z powodu przepracowania co najmniej 30 miesięcy, po przyznaniu prawa do świadczenia. W związku z powyższym, jak stwierdził organ rentowy, odmówił przeliczenia części socjalnej. Jednocześnie wskazał, że emerytura - zarówno według starych oraz zreformowanych zasad - jest wyliczona prawidłowo. Kwoty trzynastych i czternastych pensji są uwzględnione w podstawie wymiaru od 1990 r.

Przedstawiony sposób postępowania przed organem rentowym oznacza, że decyzja z 16.09.2011r. jest w dalszym ciągu postępowaniem wywołanym wnioskiem o przeliczenie złożonym 5.07.2011 r. Wniosek ten został niejako rozszerzony poprzez żądanie przeliczenia części socjalnej emerytury według nowej kwoty bazowej. Podstawa prawna decyzji z 16.09.2011 r., jak też częściowo jej argumentacja, odnosząca się do wyliczenia podstawy wymiaru, wskazuje że decyzja z 16.09.2011 r. jest w części decyzją załatwiająca wniosek złożony 5.07.2011 r., a dotyczący przeliczenia podstawy wymiaru. Dodatkowo decyzja rozstrzyga o nowym wniosku z 24.08.2011 r. Nowość dotyczyła kwestii zastosowania aktualnej kwoty bazowej do obliczania części socjalnej. Skoro ZUS nie potraktował pisma z 24.08.2011 r. jako odwołania i dalszym ciągu prowadził postępowanie, a następnie wydał decyzję z 16.09.2011 r., to za jej przedmiot należy uznać także rozstrzygnięcie o wniosku z 5.07.2011 r. Wniosek ten dotyczył przeliczenia podstawy wymiaru emerytury. W tym celu należało przeliczyć podstawę wymiaru renty, która w na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 1 u.e.f.u.s. została przyjęta jako podstawa wymiaru emerytury wcześniejszej.

Z powyższych względów sąd w postępowaniu odwoławczym uprawniony był do kontroli prawidłowości rozstrzygnięcia o wniosku 5.07.2011 r. dotyczącego podstawy wymiaru emerytury.

Nie było zatem potrzeby aby ewentualnymi wnioskami w tym zakresie zajmował się ponownie organ rentowy i dlatego rozstrzygnięcie zawarte w punkcie III. zaskarżonego wyroku podlegało swoistej zmianie poprzez uchylene tego punktu. Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 386 §1 k.p.c. w zw. z art. 397 §2 zd. 1 k.p.c., orzeczono jak w punkcie II wyroku.

Niesporne ostatecznie pozostawało, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty, a w konsekwencji emerytury wynosił 92,12%. Przyjęcie takiego wskaźnika oznacza, że emerytura wcześniejsza wnioskodawczyni powinna wynosić

od 1.07.2011 r. 1287,53 zł. Niebudzące wątpliwości i niekwestionowane przez strony wyliczenia w tym zakresie zawiera opinia biegłej z zakresu rachunkowości (opinia biegłej k. 378 -408).

Przeliczenie znajduje podstawę w art. 111 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 114 ust. 1 u.e.r.f.u.s. Jak wyżej wspomniano decyzja z 16.09.2011 r. w istocie rozstrzygała o wniosku z 5.07.2011 r. Z tego względu na podstawie art. 129 ust. 1 u.e.r.f.u.s. ustalić należało, że emerytura w wysokości ustalonej przez Sąd przysługuje od 1.07.2011 r.

Z tego względu, na podstawie art. 386§1 k.p.c., orzeczono jak w punkcie I wyroku.

Na zakończenie przypomnieć należy, że przedmiot postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznacza treść zaskarżonej decyzji. Natomiast przedmiotem rozpoznania sądu drugiej instancji jest rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji w części zaskarżonej apelacją. Zaskarżone decyzje nie dotyczyły wyrównania świadczeń, ani też odsetek od nieterminowej wypłaty świadczeń w prawidłowej wysokości. Dlatego Sąd Apelacyjny nie mógł orzekać w tym przedmiocie.

O kosztach (punkt IV wyroku) orzeczono na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c.. Sąd Apelacyjny miał na względzie to, że wnioskodawczyni wykazała ostatecznie, że zmianie powinny podlegać obie zaskarżone decyzje. Na orzeczone koszty składają się koszty dojazdu, opłata od apelacji oraz wydatki związane z przesyłaniem pism do sądu. Koszty wnioskodawczyni przedstawiła w piśmie procesowym złożonym 3.06.2015 r. na rozprawie apelacyjnej.